

24. novembra 1938

Le v lastnem tisku
je moč in bodočnost!

Nova Strava

Št. 45

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrtek. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrletno Din 10.—, polletno Din 20.—, celoletno Din 40.—. Posamezna številka Din 1.—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon števil. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštočkovni račun števil. 17.177. Poštni predal števil. 74.

Dogodki naj nas uče

Jugoslovani smo tudi v svoji celoti mal narod; Slovenci smo pa v družini Jugoslovanov najmanjši. Imamo pravico do življenja in razvoja pod božjim soncem, zemljo, katero obdelujemo, je naša last in hočemo, da naša last ostane. Še pred nedavnim smo slišali na več straneh povdarjati, da število ni nič, da je netranja vrednost vse. Povdarjali so, da morajo mali narodi svojo življenjsko sposobnost in upravičenost dokazati z vsestranskim pojačanjem svoje kulture in civilizacije, z urejenostjo svojega gospodarskega, upravnega in političnega življenja, s smislom za socialne naloge in dolžnosti, z demokracijo miselnostjo in z brezmejno miroljubnostjo. Že davno pred svetovno vojno se je v narodih zbudil narodnostni čut, zavest narodne skupnosti in povezanosti pripadnikov enega naroda za življenje in smrt. Kot ima vsak človek po splošnih moralnih in etičnih načelih in po naukih vseh veroizpovedi pravico do srečnega življenja na tem svetu kot podoba božja, tako imej tudi vsak narod svojo nedotakljivo in neoporečno domovinsko pravico na tem svetu. Ta moralna in etična pravica je tudi male narode podžgala in ožunačila, da so pričeli boj za svoje narodne pravice, za priznanje svoje bitnosti, za pravice do obstoja in napredka. Narodi so hoteli, da se jim prizna enakopravnost brez ozira na številčno moč naroda. Prišla je zahteva po samoodločbi narodov, s katero naj vsak narod dobi svoj lasten dom, v katerem bo sam gospodar. Krvava svetovna vojna, ki je bila drugače zločin nad človeštvom, je dobila svojo moralno opravičilo, v kolikor je to za zločince sploh možno, v trditvi, da milijoni za o krvave, da narodom pribore enakopravnost, svobodo in samoodločbo, da bodo na ta način ustvarjena trajna jamstva za trajen svetovni mir. Vsak narod naj bo sam sebi gospodar, nihče ne sme segati v njegovo posest in v njegove pravice. Konec mora biti pohlepa po tujih narodih in njih zemlji. Vsakemu svoje, toda ničesar več. Za vedno mora izginiti naziranje, da mali narodi niso vredni življenja in da se morajo potopiti v morju velikih narodov. Ne more biti resnična trditev, da so mali narodi samo spolika na cesti napredka.

Tako so zlasti mali slovanski narodi v okviru bivše avstroogrške monarhije zahoteli po samostojnem

Naši mladini — boljšo bodočnost

Ob 20 letnici Jugoslavije

Pred dvajsetimi leti so se razvijali v naših domovih veličastni dogodki. Solze veselja in navdušenja so polzele po licih, ko so sprejemale žene v svobodni domovini iz vojne se vračajoče moške. Ob presenečenem svidenju so božale matere svoje sinove. Solze padlim so spremljale nado v boljšo bodočnost v novi svobodni državi, saj žrtve niso bile zaman. Vriščali so takrat otroci. Niso še mogli razumeti vsega velikega, mogočnega, ki se je vršilo krog njih. S ponosom je nosil otrok torbico v šolo z našo trobojnico.

Danes, ko smo se premaknili za dvajset let naprej, danes, ko stopajo

takratni otroci kot upapolna mladina s trdim, krepkim korakom v življenje, ko sivijo lase nam, ki smo še v mladostnem zanosu doživljali rojstvo Jugoslavije in ko legajo v grobove prvi borci, danes, ko pregledujemo dvajsetletno dobo naše mlade države, se sprašujemo, ali smo bili vsi to, kar je domovina od nas pričakovala.

Iz preteklosti smo prinesli Slovenici v novo državo bogato doto, ki smo si jo priborili v trdem boju za narodov obstanek, prinesli smo zaklade biserov prelepe poezije, ki nas je dvigala in bodrila v najtežjih časih

suženjstva. Njihova svetla luč nam je danes prav tako potrebna, da v težkih trenutkih ne zgubimo prave poti, da se ne bodo razmajali naši komaj zgrajeni stebri ob neednosti in sebičnosti posameznikov. Z bogastvom tiščletnega narodovega življenja smo stopili v novo državo, stopili smo tudi z vsemi slabostmi naše preteklosti. Poželjivo se ozirajo tujci po naši zemlji. Mi sami jo moramo čuvati in braniti v edinosti, enakopravnosti in medsebojni ljubezni. S poštenim in vestnim delom jo bomo gradili naprej za nove rodove, ki jih moramo vzgajati, za tvojo svobodo in boljšo bodočnost — jugoslovanski otrok.

Izseljenski teden

V letošnjem letu priredi Savez organizacij izseljencev v celi državi proslave v vseh svojih organizacijah tu- in v inozemstvu in bo v ta namen 27. novembra t. l. izseljenska nedelja, ves naslednji teden do 3. decembra bo pa izseljenski teden.

Savez je naprosil ministrstvo socialne politike in ministrstvo prosvete, da pri proslavi sodelujeta s tem, da se ves izseljenski teden prirejajo priložnostna predavanja na vseh šolah. V cerkvah katoliške in pravoslavne veroizpovedi bodo duhovniki držali potrebne nagovore, tudi radijske postaje bodo prirejale izseljenski ure.

Tudi naša organizacija je naprosila, da se v teh dneh spominjamo onih, ki v daljnih krajih služijo svoj težki kruh in s primernimi proslavami v podružnicah NSZ počastimo spomin umrlih in živih naših daljnih rojakov.

V tem času, ko se bomo v plemenitih dneh spomina na naše izseljence spominjali njih z raznimi

prireditvami, bodo tudi naši rojaki prirejali razne proslave, da se vsaj za trenutek združijo z daljno ljubljeno jim domovino.

Kjer bi nikakor ne bilo mogoče praznovati te nedelje 27. t. m., naj se gotovo praznuje pri prvi ugodni priliki.

Namesto podpor — delo

Na osnovi odloka ministrskega sveta je minister za socialno politiko in narodno zdravje predpisal pravilnik o hitri pomoči pasivnim krajem. V ta namen se bodo namreč izplačevale siromašnim osebam, ki so zmožne delati, podpore v obliki mezd za izvršeno delo. Ti bodo morali delati občekoristna dela, za katera je smatrati po navodilu ministrstva predvsem grajenje, popravilo in rekonstrukcijo državnih cest. Krediti se morajo porabljeni le za mezde, največ 10% pa se sme porabiti tudi za nabavo razstreliv in drugih manjših stvarnih po reb. Načrte za delo odobrava ban. Mez-

Dokazati moramo, da nismo mrtvi narod, kakor se je izrazil tedaj, ko so naši zastopniki v Ameriki delali za osvobodjenje, nek ameriški nemški Žid. Ves svet bo videl, da smo živi in da živimo. Videli bodo naši narodni sovražniki, «tuje zemlje lačni».

Zato praznujemo izseljensko nedeljo in teden kot svoj najvažnejši praznik narodne bodočnosti in narodnega obstoja!

de določi okrajni glavar, vendar ne smejo presežati 2 din na uro. Podobno velja tudi za akordno delo. Dela manjšega obsega do 50.000 din kolavdira strokovni tehnični organ, ki ga odredi okrajni glavar, dela večjega obsega pa ban.

Od odobrenih kreditov more ministrstvo dati največ 5% v obliki podpor tistim, ki so dejansko dela nezmožni.

Delavske mezde se izplačujejo vsakih 14 dni. Delavstvo je podvrženo le zavarovanju za primer nezgode, za katerega plačuje 2 odstotka mezde.

življenju, ker so v novih naukih o pravicah narodov videli vsa jamstva za svoj neoviran razvoj in obstoj. Prepričani so bili, da se z borbo proti monarhiji bore za najlepši človeški ideal: za mir med narodi; kajti odstranitev narodnostnih sporov in bojev bi dejansko pomenila odstranitev vojne nevarnosti med narodi in njih državami. Slabotni mali narodi ne bodo več predmet pohlepa velikih.

Kaj nam je potrebno? Dogodki v bratski češkoslovaški republiki nas uče. Tam gori so spoznali, da so rešili narod kot celoto. Ta narod je treba sedaj ohraniti s sredstvi,

ki bodo zanesljivejša od dosedanjih. Spoznali so svoj veliki greh: narod je bil politično raztrgan na tisoč delov, preveč je bilo medsebojnih razprtij, misli niso mogele biti osredotočene na osnovne življenjske probleme naroda. Strankarske burje so zatemnevale ozračje. Streznilo so se in sklenili: narod je združiti v samo dve politični stranki. Za mal narod velja le eno: v slogi je moč.

Kaj je demokracija?

Demokracija je beseda grškega porekla in pomeni vlado ljudstva (demos = ljudstvo). Demokracijo so poznale že starogrške države v starem veku, od njih je ta izraz prevzelo današnje moderno meščanstvo.

Pojem demokracija ni nekaj enotnega, različni sloji, misleci in državniki si ga tolmačijo na razne načine, vsak v smislu svojih koristi in teženj. Demokracija starega veka se znatno razlikuje od demokracije revolucionarnega meščanstva francoske revolucije, ta zopet od demokracije današnjega meščanstva modernih imperialističnih držav, delovno ljudstvo si demokracijo zopet po svoje zamišlja itd.

Razlika je tudi v tem, katera področja demokracija obsega. Poznamo politično demokracijo, gospodarsko demokracijo, socialno de-

demokracijo. Danes razumemo pod besedo demokracija v glavnem demokracijo na političnem področju, torej politično vlado ljudstva, ker je ta najbolj odgovarjala težnjam vladajočega meščanstva. Vidimo torej, da je tudi razlika v tem, kateri sloj je nosilec in zagovornik demokracije. Tako vidimo pri starih Grkih dosledno izvedeno politično demokracijo, toda le za svobodne državljane, sužnji teh so bili popolnoma brezpravni in je zanje pomenila demokracija vladajočega sloja le zatiranje.

Danes pomeni demokracija politično vlado ljudstva. Razumljivo je, da je pojem politične demokracije tesno povezan s politično enakostjo pred zakonom, s svobodo govora, tiska, zborovanja in združevanja, na kratko: z enako svobodo izražanja svojega mnenja za vse državljane.

Podpore

Kdo ima pravico do podpore pri Borzi dela.

Do redne podpore ima pravico brezposelni delavec in nameščeneec, če je bil najmanj sedem dni prijavljen pri Borzi dela in ni odklonil dela, če mu je bilo ponujeno. Prošilec mora imeti v zadnjem letu najmanj štiri mesece ali v zadnjih dveh letih najmanj osem mesecev nepretrganega članstva pri bolniškem zavarovanju. Članstvo bolniškega zavarovanja se računa od dne prijave pri Borzi dela, ne pa od dne dejanske brezposelnosti.

Kdor je član bolniškega zavarovanja v zadnjem letu štiri mesece ali v zadnjih dveh letih osem mesecev, ima pravico do 2 tednov podpore. Članstvo 8 mesecev v zad-

njem letu ali pa 12 mesecev v zadnjih dveh letih daje pravico do 3 tednov podpore. Članstvo 12 mesecev v zadnjem letu ali pa 16 mesecev v zadnjih dveh letih daje pravico do 5 tednov ali članstvo 24 mesecev v zadnjih dveh letih do 6 tednov podpore.

Podpora za samca znaša 60 din, za poročenega 78 din, za poročena z 1 otrokom 96 din, z dvema otrokoma 114 din, s 3 otroci 132 din, s štirimi otroki 150 din, s šestimi ali več otroki 168 din na teden. Višje podpore ni.

Kdo ima pravico do podpore pri občini.

Vse večje občine imajo iz svojih proračunov in iz dotacij iz bano-

vinskega bednostnega fonda sredstva na razpolago da podpirajo delavce in nameščence, ki so brez posla ali drugače v stiski. Za podporo lahko prosi vsakdo, kdor ima svoje stalno bivališče v občini. Celo pa ima pravico do podpore oni, ki je v občino tudi pristojen.

Kje se še dobe podpore?

Delavci rudarskih podjetij ne dobe podpor pri Borzah dela, ampak iz sklada za preskrbovanje nezaposlenih topilniških in rudarskih delavcev, bivših polnopravnih članov bratovske skladnice. Za podporo lahko prosijo oni rudarji in topilniški delavci, ki so bili pred pod-

poro najmanj 6 mesecev neprekinjeno polnopravni člani Bratovskih skladnic in ki imajo vsaj eno leto vračunljivega članstva. Prošnje za podporo je vložiti na Bratovsko skladnico. Denarne podpore se za čas brezposelnosti dajejo največ 6 tednov v enem letu in znašajo na delavca oziroma na delavko po 10 dinarjev na dan, za ženo in neprekrbljenega o roka po 3 din, največ 18 din dnevno. Denarna podpora ne sme znašati več kot dve tretjini povprečne mezde za dotično kategorijo delavca. Poleg tega se iz sklada dobe lahko tudi denarne podpore do največjega iznosa 150 din letno.

Invalidsko vprašanje

—k Že več let se rešuje problem revizije invalidskega zakona iz leta 1929., ki je bil v svojih osnovah zelo, zelo krivičen.

Čudno je res, da se temu vprašanju ni posvečalo večje zanimanje, posebno ako se pomisli, da je šlo za pravice ljudi, ki so žrtvovali svoje zdravje in svoje življenjske sile za koristi domovine.

Prav nič nas ne moti, da prihaja to vprašanje k svoji končni rešitvi v času no'ranjepolitičnih volilnih bojev, da ne bi odobraval uredbe, ki izboljšuje socialni položaj 66.326 invalidskim upravičencem. Zakon iz leta 1929. je nudil podporo 18.809 osebnim invalidom in 52.928 družinskim članom, skupno 71.737 oseb.

Po novi uredbi pa bo uživalo invalidnino 29.414 osebnih invalidov in 105.520 družinskih članov, skupaj 138.063 oseb.

Nova uredba priznava podporo 66.326 novim osebam.

Doslej so invalidi prejeli skupno invalidnino v iznosu din 108.490.835, po novi uredbi se ta

znesek poviša za din 140.497.007, torej na skupno vsoto din 248.987.824, kar je za vojne žrtve gotovo velik uspeh.

Uredba stopi v veljavo z novim proračunskim letom, to je dne 1. aprila 1939.

Prijavijo naj se pravočasno oziroma takoj vse one osebe, ki so bile iz kateregakoli vzroka odklonjene.

Ker ima ravno delavski razred največ invalidskih žrtv v svoji sredi, se z njimi vred odkritosrčno veselimo uspeha.

V resnici nas je bilo sram pred svetom, da se je to vprašanje vlečlo k svoji končni rešitvi polnih devet let.

Vse države so oskrbele svoje invalide na zelo human in socialen način in končno se je z novo uredbo izbrisala sramota pri nas in se je dalo zadoščenje tistim, ki so žrtvovali svojo srčno kri, svoje zdravje in življenjske sile za naše osvobojenje.

Odporna sila naroda je na višku samo takrat, kadar je na višku tudi socialna zaščita najširših plasti naroda. Le socialno zaščiten narod lahko veruje v neomejeno moč in obstoj svoje države.

Invalidom na uspehu naše ponovne čestitke.

Slovenija

dobi motorne vlake

—k Po daljšem moledovanju se je končno rešilo, da dobimo tudi v Sloveniji motorne vlake, ki bodo za tujski promet, ki je pri nas nedvomno najboljše razvit, velevažnega pomena.

Ti vlaki bodo vozili po ena garnitura v vsako smer po voznem redu, ki ga bo izdelala železniška direkcija v Ljubljani.

Upamo, da jih bodo vpeljali na pravih in odgovarjajočih progah.

Konec vojne v Španiji?

Republikanska Španija je storila baje potrebne korake za likvidiranje vojne, ker se boji, da bi jo ne zadela usoda Češkoslovaške.

Dokazano je, da ne more zmagati nobena stranka. Zato se pričakuje posredovanje Anglije za načelo Španijo Špancem. Za izvedbo tega načela so potrebna pogajanja.

Karel Nový:

40

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

«Njen mož je ključavničar. Ali naj jo zvečer privlečem?»

«Plačala ti bom za to, Venoušek!»
»H! se mu je iztrgalo. «Denar? Takšno plačilo!»
«Kaj pa bi hotel, kakšno plačilo?»
Bil je že med vrati in odhajal čez dvorišče; čepico si je potisnil na levo uho in oko.

Prišlo ji je na misel, da prihaja sem največkrat, kadar so vsi zdoma.

Zvečer je res privlekel gospo Lebrovovo, tenko, poslikano osebo, ki je bila bolj podobna osemnajsetletni gospodični kakor poročeni ženi.

Blago je bilo težko, sive barve.
«Prima kvaliteta,» je govorila oseba. «Moj mož je veččak v tem, saj mi ga je sam izbral; kaj bi ne bil veččak, saj so imeli na Ruskem veliko trgovino z blagom. Veste, bil je častnik v Wranglovi armadi. Da, moj mož je častnik, prosim vas, da mi ne skazite obleke, stalo bi veliko denarja.»

Magdalena je merila in Jože je vzdigoval svetilko, če je bilo treba, in zapisoval številke na košček papirja. Venoušek je stal zraven in z odprtimi usti požiral kretnje žensk.

«Ali hočete predjem?» je z mehkim glasom vprašala mala gospa.

«Ni potreba... Kvečjemu za podlogo. Ali želite umetno ali pravo svilo?»

«Seveda, pravo svilo. Ali bo sto kron zadosti?»

«Vsekakor,» je rekla Magdalena.

«O moj Bog!» je kriknila Lebrovova, «saj sem denar pustila doma! No... nič ne dé, pošljem vam

ga po Venoušku.» Smejala se je z mladostnim, zvonkim smehom.

«Saj ni taka sila, toliko že še imamo. Časa je dovolj,» je odvrnila Magdalena.

Venoušek je zaprl usta.

Dasi je bilo pozno, se je Magdalena lotila blaga. Razpoložila ga je po mizi, začrtavala s kredo rez in govorila:

«Prišlo nama je kakor z neba, jutri bi že morala menjati. Kakor bi z neba padlo zdaj za božič.»

«Kje je še božič!» je zavzdihnil Jože.

«Pomoreš mi, naučim te zarobljati, da bom hitreje gotova. In Venoušku morava nekaj kupiti. To je ljubezniv fant. Moj Bog, da le morejo starši tako prepustiti svoje otroke usodi! Če bi se česa učil, bi utegnil biti iz njega spodoben človek.»

Magdalenini so se znova prikazale njegove oči; šele zdaj je nemara razumela njih lačni trepet. Ali bi bilo to mogoče? Se je mar zaljubil vanjo?

«Morda bi bilo vendar bolje, če ne bi sama prikrojevala,» je menil Jože.

«Ali mojim rokam ne zaupaš toliko?»

«Toda prej kot je utegnil Jože odgovoriti, je Magdalena vprašala:

«Kdaj prav za prav začno dečki misliti na deklice? In na take reči?»

«Ti si čudna. Na vsem lepem se spomniš. No, kmalu, strašno kmalu.» Zasmejal se je, rekoč: «Se mar ne spominjaš? Zgodaj, Magdalena, to bi lahko vedela.»

«V štirinajstem letu?»

«Tudi v šestem in desetem. Zavisi od tega, kako zgodaj so učeni.»

«V šestem? Ni mogoče!»
Jože je smehljal se zmigaval z rameni.

(Dalje prih.)

Zunanje politične vesti

—k Češkoslovaška je morala žrtvovati zopet 100 popolnoma čeških občin, da zadosi Nemčiji, ki je te občine rabila za organizacijo gospodarskega in političnega življenja v novih pokrajinah. S tem so baje odstranjene vse ovire za nemoteno gospodarsko, strateško in politično življenje Nemcev v Krkonoših. Dali je Češkoslovaška dosegla isti cilj z novim odstopom, o tem ni treba polemizirati.

Velike težkoče nastajajo zaradi brezvestne in osudne propagande Madžarske in Poljske glede Podkarpatske Rusije, ker se govori, da si hočeta te pokrajine kljub nasvetom in svarilom veseliti, celo z oboroženo silo zavzeti in postaviti veslele pred izvršeno dejstvo.

Poljska in Madžarska hočeta imeti skupne meje, čeprav ti načrti in zahteve niso v skladu s politiko veselil, predvsem Nemčije. Poslužujeta se v ta namen ogabnih sredstev laži, natolcevanja itd. samo, da bosta neuko ljudstvo prepričali o potrebi ciljev, ki jih hočeta doseči. Ali jim to uspe, kdo ve.

Francija rešuje svojo notranjo politiko zaradi zunanjepolitičnih neuspehov z raznimi finančnimi uredbami in odločbami, ki vse merijo na demontažo raznih socialnih privilegijev delovnega ljudstva za korist posedujočih.

Reakcija v delavskih vrstah je močna, dali bo dovolj močna, da ohrani s trudom pridobljene socialne pravice, je drugo vprašanje.

Kdo bo iz kaosa izšel kot zmagovalci, je težko reči.

Nemčija je sedaj, ko je likvidirala zadnja vprašanja zasedbe pokrajin v Krkonoših in se je dokončno določila bodoča meja med ČSR s polno paro na delu za dosogo glavne želje vrnitev kolonij. Hitler je v svojem zadnjem govoru dejal, ako mu kolonij ne bodo hoteli dati, si jih bo vzel sam.

V splošnem se je pa pretečeni teden največ pisalo o naselitvi Židov, ki jih Hitler izganja iz Nemčije!

Vesile si o skupni naselitvi Židov še niso na jasnem, gotovo je le eno, da se brigajo za to vprašanje in da bode skoro padla odločitev, da se Žide naseli na ozemlju bivših nemških kolonij.

Spominu ravnatelja Dostala

Dne 28. oktobra t. l. je umrl v Švici bivši ravnatelj Kranjske industrijske družbe g. ing. Leo Dostal.

Spominjali se ga bomo kot neutrudljivega in vztrajnega delavca, kateremu je prevelika delavnost, ker ni poznal počitka, vsejala kali bolezn, iz katere ni bilo rešitve. Pri vsem svojem delu ni niti opazil, da bolezen narašča in podlegel je, ne da bi bil na to količkaj pripravljen.

Naj živi med nami vzor njegove marljivosti, katera naj nam bo svetla točka spomina na pokojnega ravnatelja Dostala.

Po trudopolnem delu naj mu bo prijeten počitek!

Jesenice

V nedeljo, dne 20. t. m. se je vršil sestanek članov Narodno strokovne zveze, ki je bil izredno dobro obiskan, tako da zaradi pomanjkanja prostora niso mogli vsi prisostvovati.

Sestanek je vodil podpredsednik tov. Puc Matevz, ki je uvodoma pozdravil s poudarkom, da se delavstvo prav zavaja svoje potrebe, da se tako važnih sestankov pomnostevilno udeleži. Tov. zupan je podal poročilo o položaju delavcev pri KID in sporočil tudi prizadevanja funkcionarjev NSZ za ublažitev redukcij pri KID. Naznačil je tudi, da mora delavstvo praviloma zastopovati iste organizacije, ki se vedno zanimajo za taka vprašanja in ki jim ni to samo hipni moment kakor vidimo to pri nekaterih drugih strankah. Sestanek je praviloma obsodil tako izrabljanje težkih delavskih razmer, samo na iste case, ki bi rabili tudi delavsko odločitev. Pravilno je bilo poudarjeno, da se pozdravlja akcija za ublažitev delavskim razmer vsakogar, pa naj pride od katerekoli strani hoče, vendar pa ne dopušča delavstvo, da se taki momenti izrabljajo tudi v politiki. Iz poročila smo posneli in moramo poudariti, da je prav izredno strokovna zveza storila res vse za zaščito tega delavstva, ki je zastopala vedno stališče, da se more v takih primerih ozirati na redukcije le tam, kjer je to manj občutljivo. Rodana je bila tudi primerjava, kako je bila utemeljena naša glasna zahteva po draginjskih dokladah, ko nekateri gospodje niso videli potrebe, da tudi take akcije delavstva podpro. Sledilo je tudi poročilo o obtožbah obratnih zaupnikov izvoljenih v letu 1937, in z ozirom na njihov sklep, da se volitve za leto 1938. odgodijo. Vsi obtoženi zaupniki so bili pred sodiščem oproščeni, izkazalo pa se je tudi pred upravnim sodiščem v Celju, da v njihovih sklepih ni iskati kaznivih dejanj. Sestanek je to sporočilo vzel na znanje. Tov. Puc je h koncu podal poročilo o poteku izrednega delegatskega zbora, kar je tudi članstvo vzelo vse sklepe na znanje. Po dve uri trajajočem članskem sestanku je tov. Puc istega zaključil, se zahvalil za tako številno udeležbo s pozivom, da naj bodo tudi vsi nadaljnji sestanki številno obiskani.

V splošnem pa je bil ta sestanek dokaz zavednosti članstva NSZ, ki je bilo podano popolno zaupanje delovanju naših funkcionarjev in ki odklanjajo, da se pri takih sestankih vmešava politična vprašanja. Zato bo tudi v naprej tako, da bo delavstvo vedelo in znalo presoditi, kdo je njegov pravi zastopnik. Uspeh je tudi v tem, da je bilo takoj na sestanku in pozneje, pri glasnih več novih članov v našo organizacijo. Želimo, da Narodna strokovna zveza tudi naprej tako agilno deluje.

Medvode

Naša podružnica je priredila v nedeljo 20. novembra t. l. igro in veselico za pomoč brezposelnim delavcem papirniškega delavstva. Ta prireditelj je bila vsestransko dobro obiskana, razpoloženje je bilo prav lepo in vsak je prišel na svoj račun, tudi tisti, ki je vnet plesalec.

Upamo, da so bili zadovoljni vsi obiskovalci, saj je bilo za vse prav dobro preskrbljeno. Zadovoljno bo tudi brezposelno delavstvo, vsaj najnujnejši in najpotrebnejši, t. j., dobili bodo moko, ki bo že tekom tega tedna razdeljena. Dobili jo bodo pri podružnici NSZ v Medvodah.

Ribnica

V nedeljo, dne 20. t. m. se je vršil v Ribnici redni letni občni zbor podružnice Narodno strokovne organizacije. Tega občnega zbora se je udeležilo le-

po število tovarišev, ki se zavedajo svoje stanovske dolžnosti.

Tu v Ribnici pa je položaj delavstva zelo žalosten, če pomislimo, da se delavec ne poslužuje svojih najosnovnejših pravic ter dopušča, da delodajalec postopa z njim po mili volji. Socialna zakonodaja se sploh ne izvaja; delavci se pa do danes niso zganili in ostalo je vse pri starem hlapčevanju, to pa samo zato, ker se delavstvo ne zaveda svojih dolžnosti in pravic. Kakor vse kaže, se bo zadeva premaknila z mrtve točke in podružnica bo pričela živahno delovanje in upamo, da se bodo razmere v kratkem času bistveno izpremenile v korist delavstva.

Občni zbor je otvoril predsednik Mlakar, kateri je pozdravil vse navzoče, še posebej pa zastopnika centrale.

Tov. predsednik je v kratkih besedah podal svoje poročilo, iz katerega je bilo razvidno, da podružnica ni bila tako aktivna, kakor bi lahko bila, saj ima zato dane vse predpogoje. Tov. predsednik je pozival tovariše k složnemu in stvarnemu delu, kajti le v tem je rešitev tukajšnjega delavskega vprašanja.

Po predsednikovem poročilu je bilo podano še tajniško in blagajniško poročilo, iz katerih je razvidno, da je bilo poslovanje točno in v redu; vidi pa se, da odbor kake širše akcije ni pričel in je vršil le bolj administrativno delo.

Pri volitvah pa je bil izvoljen naslednji odbor: za predsednika tov. Tomšič Andrej, v ostali odbor pa so bili izvoljeni tile tovariši: Mohar Anton, Zbašnik Jože, Mohar Janez, Devetak Leopold, Dejak Franc; v nadzorni odbor pa sta izvoljena tovariša Indihar Stefan in Ponikvar Jože.

Po končanih volitvah se je razpravljalo o osnutku kolektivne pogodbe. Ta osnutek je bil v glavnem od delavstva sprejet. Potrebne pa so majhne korekture, katere bo izvršil novo izvoljeni odbor, nakar jih bo podružnica končno uredila in odposlala na odločujoče mesto.

Po lepo uspelem občnem zboru je tov. predsednik pozival vse delavstvo k solidarnosti in skupnemu delu.

Obratni zaupniki in tovarniški poslovni redi

Po § 339. obrtnega zakona (o. z.) so industrijski obrati dolžni izdati poslovni red.

Poslovni red izda službodavec sam. Delavski zaupniki v okviru zakonitih določil ne morejo zahtevati, da sodelujejo pri sestavi poslovnega reda. Pač si pa to pravico lahko izgovore pri sklepanju kolektivne pogodbe.

Službodavec je po § 431. o. z. dolžan dostaviti poslovni red pristojnemu sreskemu načelstvu, banski upravi in delavski zbornici.

K vsakemu poslovnemu redu, ki ga dobi Delavska zbornica, izreče svoje mišljenje sreskemu načelstvu. Delavska zbornica more pa postavljati svoje zahteve le v okviru obstoječe zakonodaje. Zadeva sreskega načelstva je potem, ali pripombam Delavske zbornice ustreže in zahteva od službodavca, da spremeni izdani poslovni red. Proti odloku sreskega načelstva ima službodavec pravico do pritožbe na kr. bansko upravo.

Pogrešno je mišljenje, da Delavska zbornica potrjuje poslovne re-de. Delavska zbornica stavlja sreskim načelstvom le predloge, da se poslovni redi v okviru zakonitih

Podpeca

V nedeljo, dne 20. novembra t. l., je gostovala tov. podružnica iz Mežice v Podpeci in vprizorila igro «Slaba vest». Uspeh, ki ga je imela igra, je ogromen in je tov. Lipuš, kot režiserju, le čestitati, da je igralce tako dobro poučil, da so svoje vloge s takim uspehom od igrali.

Zahvaljujemo se tov. Lipušu in vsem igralcem za krasno uprizorjeno igro, zahvaljujemo se pa tudi bratski podružnici v Mežici, da nam je tovariško odstopila polovico čistega dobička. Hvala tudi vsem obiskovalcem igre in prosimo, da se občinstvo tudi pri naslednjih prireditvah polnoštevilno odzove našemu vabilu.

Maribor

Sestanek delavstva tovarne Ehrlich. V nedeljo 20. t. m. so se sestali delavci in delavke tovarne Ehrlich v naših prostorih, kjer jim je tajnik tov. Kravos obrazložil pomen in korist strokovne organizacije. Mladi delavci in delavke so z zanimanjem sledili poučnim besedam tajnika in se po zborovanju prijavili v organizacijo ter sklenili povabiti v njo tudi druge. Veseli nas, da se je mladina odločila za naš pokret. V tem vidimo korak k boljšim časom našega delavstva. Mlade sobojevnice in sobojevnike prav toplo pozdravljamo v naši sredi.

«Du verdampter windischer Esel», tako je nahrulil neki inozemski mojšer neko delavko v neki mariborski tovarni. Nahruljena, ki je zelo mlada, je bruhnila v jok in v joku rekla, da se bo šla pritožiti na policijo. Bila je klicana v pisarno in dobila 14dnevno odpoved. Ker je naše tajništvo podvzelo korake, da se zadeva uredi, smo zamolčali imena. Povemo pa, da gre potrpljenje h koncu.

določil popravijo.

Službodajalec sam mora poslovni red izobesiti v delavnici na vidnem in dostopnem mestu in mora biti vedno lahko čitljiv. (§ 341 o. z.) Vsakemu delavcu se mora pri vstopu v službo vročiti izvod veljavnega poslovnega reda. V obratih, kjer so prvič in na novo razglasili poslovni red, morajo dobiti v roke izvod poslovnega reda tudi delavci, ki so že od prej zaposleni v obratu. Poslovni red, ki ni bil pravilno objavljen, ne velja.

Pomembnost poslovnih redov pa je zmanjšana s tem, ker je vsako določilo poslovnega reda neveljavno, če nasprotuje katerikoli zakonskim predpisom, kolektivnim pogodbam ali osebnim pogodbam in naj je tudi sresko načelstvo odobrilo poslovni red.

Poslovni redi morajo vsebovati mezdne pogoje.

(Važna odločba kr. banske uprave z dne 21. februarja 1938, VI. No. 16.524-5, D. Z. 1530-37.)

Tvrška B. B., Lendava je izdala poslovni red. Delavska zbornica je dobila od sreskega načelstva poslovni red v izjavo. Ker poslovni

red ni vseboval določil glede obračuna in izplačevanja mezd, je Delavska zbornica predlagala sreskemu načelstvu, da zahteva od tvrdke, da to popravi.

Delavska zbornica je utemeljila svojo zahtevo tako-le:

Poslovni red mora glede obračuna in izplačevanja delavcev označiti plačilni sistem, ki je v veljavi v obratu. Za vsako kategorijo delavstva je navesti pri časovni mezdli zaslužek za uro, dan, teden ali mesec, pri akordni mezdi pa zaslužek, ki odpade na posamezne izdelke ali storitve, ki so osnova za računanje akorda.

Če je v obratu v veljavi mešan plačilni sistem (časovna in akordna mezd), potem je seveda tudi ta način izplačevanja točno navesti.

Za slučaj, da je v obratu v veljavi kolektivna pogodba, ki obravnava mezdne sisteme in višino zaslužka, potem se poslovni red sklicuje lahko samo na kolektivno pogodbo, ne da bi podrobno navajal mezdne sisteme in zaslužke.

Spremenljive akordne postavke ali premije se pa od časa do časa razglašajo poleg delovnega reda na vidnem in pristopnem kraju vedno 14 dni prej, predno stopijo v ve-

ljavo, da je varovan zakoniti od-povedni rok.

Plača, odmerjena na uro, po kosu ali po poedinih storitvah, se v smislu § 212 o. z. da za že izvršene storitve koncem vsakega koledarskega tedna. V vsakem primeru doseže že zaslužena plača, ko prestane službeno razmerje.

Sresko načelstvo je predlog Delavske zbornice zavrnilo. Nato se je zbornica pritožila na kraljevsko bansko upravo, ki je pritožbi ugodila in naročila sreskemu načelstvu, da izda novo odločbo. Sresko načelstvo je izdalo nato odločbo, ki glasi:

«Temeljem § 542. zakona o obratih je tvrdka B. B. v Lendavi dolžna v predloženem poslovnem redu svojega industrijskega podjetja v členu 11 točno označiti plačilni sistem v obratu. Ako je uveden časovni mezdni sistem, je navesti za vsako kategorijo delavcev plačo za posamezno časovno edinico, n. pr. na uro, dan, teden, mesec, ako je uveden akordni sistem, je pa navesti poedine cene za vsaki izdelek. V primeru, da je že uveden kombinirani sistem, ga je točno navesti.»

Opozarjamo obratne zaupnike na to odločbo posebno v onih podjetjih, kjer ni kolektivnih pogodb.

Nedeljsko shajališče za hišne uslužbenke

Nedeljsko shajališče za hišne uslužbenke v Delavski zbornici — Čopova ulica. Ni vseeno, kaj dela, kje hodi, kod se potika naša hišna uslužbenka v svojem delu pros em času. Zato ne bo odveč, da posvetimo tudi tem vprašanjem primerne pozornosti in skrbi. Premalo je, če rešuje te zadeve organizacija gos-podinjskih pomočnic med svojimi štirimi stenami. To vprašanje mora biti skrb in briga širših krogov. Gospodinjska pomočnica se seli z družinami, v katerih je zaposlena, iz kraja v kraj, dostikrat v povsem nove razmere in nepoznane kraje. Kaj rada se nam izgublja in sledi v svoji osamelosti klicu neznanca, ki jo izvabi na stranpota. Takemu dekletu manjka primerne no ranje vzgoje, s katero bi si pridobila za-vestno in trdno moralno odpornost za vse življenjske nevarnosti. Nikdo ji pa tudi ni dal navodil, kako bi najbolje izrabila svoj prosti čas. Dekleta za dekletom požira življenje vsled naše brezbrzičnosti, istočasno se pa izgublja tudi dober sloves slovenskega dekleta. — Ako damo hišni uslužbenki primernih navodil preko nedeljskega shajališča, se bodo z lahkoto izboljšale tudi razmere tega stanu. V gos-podinjskih poklicih ne bi bilo pri nas slu-čaijev brezposelnosti, ko bi bile za svoj poklic preko nadaljevalnega šolstva primerno vzgojene. Zaposli-tev v tem poklicu kljub vsem gos-podarskim težavam narašča. Vzro-ka sta dva glavna. Skromne plače, ki ne dosegajo niti eksistenčnega minimuma, silijo vzdrževalce naših družin, očeta in mater, da si iščeta zaposlitve izven hiše, gos-podinjski posli in vzgoja oziroma nadzorstvo in oskrba otrok se pa prepušča hišnim uslužbenkam. Samos ojne samske nameščenke išče-jo pos reznice, da jim oskrbujejo one nujne posle, katerih vsled od-

sočnosti iz doma, ne morejo opravi-ti same. Velika porast zaposlitve v tem poklicu je pa nadalje v zve-zi z razvojem tujskega prometa pri nas, ki se kaže zopet v dveh sme-reh. Samostojne gospodinje potre-buje naš turizem, naši hoteli, gos-tinstki penzion in domača gos-podinjstva. Gospodinje-kuharice in spretna dekleta nam pa odvedejo s seboj tudi naši gostje, zlasti naši južni bratje, za svoje zasebne po-trebe, v njihove domačije in dru-žine. Naše dekleta je snažno, marlj-i-vo in spretno po svojih osebnih vrlinah. — Širši krogi se morajo zavedati odgovornosti za vzgojo naše hišne uslužbenke. Pomoči ji morajo dati zlasti tedaj, ko vsled svoje mladostne nevednosti ali po-vršnosti zaostaja ali celo propada. Pomoči in opore ji morajo pa dati tudi tam, kjer ji nalože odgovorne posle, za vzgojo otrok ali oskrbo bolnikom, katerim ni dorasla. Ra-zumna, zrelejša pomočnica bo pa prišla sama do spoznanja, da si mo-ra zboljšati svoj poklicni položaj samo s primerno skrbjo za svojo stanovsko izobrazbo in izpopoln-itev. — Nedeljsko shajališče zdru-žuje v pravem ozračju hišne usluž-benke.

Hišna uslužbenka pripada vmes-nemu poklicn. stanu, za katerega ne morejo veljati vse odločbe delavskih poklicev in ne vse odločbe zasebnega nameščenca. Ta s an zahteva zato posebne pozornosti in smotrne pravilne obdelave.

Nedeljsko shajališče je odprto vse nedelje in praznike popoldne od 15. do 19. ure. V zimskem času je zakurjeno. Tam zve vsaka hiš-na uslužbenka o vseh podrobnostih notranjega dela svoje organizacije, o predavanjih, tečajih, ki so zanjo primerni, ima pa tudi primerno za-bavo v krogu svojih stanovskih to-varišic.

Pravice in dolžnosti obratnih zaupnikov

(Nadaljevanje.)

Zakon o zaščiti delavcev našteva v § 109. izčrpno naloge delavskih zaupnikov. Njihovo poslovanje pa ureja poslovnik o delovanju delav-skih zaupnikov in nameščenskih za-upnikov z dne 25. decembra 1927. Naloge se razvrstijo na tri dele, in sicer za naloge, ki se tičejo prvič odnosa obratne posadke nasproti delodajalcu, drugič odnosa zaupni-kov nasproti obratni posadki ter tretjič odnosa zaupnikov nasproti državi.

Prvič v skupni funkciji zaupni-kov kot predstavnikov delavstva nasproti službodajalcu našteva za-kon te-le naloge:

a) ohraniti in izvrševati veljavno pravno ureditev v obratu, kakor izhajajo iz zakonskih, predvsem iz prisilnih zaščitnih določb ter kolektivnih pogodb in službenih po-godb;

b) zaupniki zastopajo interese obratne posadke nasproti deloda-jalcu v smeri dobrih odnošajev med njima. Tu gre za zastopanje obratne posadke v kolektivnih in-teresnih sporih. Interesni spori so spori, o pravni situaciji, ki se bo šele ustvarila, a se pri tem križajo interesi — ne pa pravice — oseb, ki bodo udeležene pri bodočem pravnem poslu, nasprotno se tičejo pravni spori že obstoječega prav-nega stanja. Interesni spori, pri ka-terih posredujejo zaupniki, so pri-pravljanje in izdelovanje kolektiv-nih pogodb, določevanje akordnih postavk ter povprečnih in minimal-nih zaslužkov in razdeljevanje akordnega dela. Ti spori so kolek-tivnega značaja, ker gre za splošne in ne za posamične ureditve.

(Dalje prihodnjič.)

Verjamete ali ne?

— da je lačen tisti, ki se sramuje delati.

— da običajno politične stranke vsakih sto let menjajo svoje idejne misli.

— da bo po Novem letu prepove-dano vsako plesanje brez dovolje-nja.

— da se bo plesalo tako, kakor bo zapela trompeta.

— da ni Izseljenski teden posve-čen onim, ki so nosili svoje prihran-ke v inozemske banke.

— da je v Ljubljani razmerje cerkva in gostilen precej uravno-vešeno.

— da je «Prešeren» iz Marijinega trga poslal na magistrat vljudno prošnjo, kam bo «premeščen».

— da je ljubljanska megla bolj zoprna kot še tako majken davek.

— da bo Slovenija dobila za mi-klavža motorne vlake, katerih Slo-veni sploh niso videli in jih ne bo-do, ker bodo vozili samo ponoči.

— da je to res in če verjamete ali ne.

— da se da s kolportažo imenitno zaslužiti, posebno če imaš «znanje» v tiskarni.

— da je vsak urednik katerega-koli lista podvržen nekoliko klep-tomaniji.

— da Ata'urk ni v sorodu z umr-lim «ata Turkom» ali «ata Naro-dem».

— da se ljudstvo prirožuje, ker so časi: enega guljaža in ene čaše piva, tako hitro minili.

— da bi z zopetno vpeljavo teh časov pridobili edino naši vrli gos-tilničarji in mesarji.

Grafološki kotiček

«Murava»: Človek, ki ima svoj prav, dasi je baš v tem prav otro-čje naiven! Resnica in iskrenost nista pri vas baš božji hčerki. Mar ne veste, da ima laž le kratke no-ge? Ste pa družaben človek kljub temu. Površnost in pozabljenost vam nista v čast. In'eligenca povprečna! Poboljšajte se, ker ni pri vas vse zlato, kar se na zunaj svetli! Pa — zdravi!

Praktični nasveti

Kozarce, ki so beli od slatine, hi-tro umiješ z vodo, kateri prideneš nekaj kisa.

Ako dobiš na roko smolo, jo naj-lažje odstraniš, ako namažeš roke s svinjsko mastjo in nato opereš z vročo vodo. Samo z vročo vodo ali bencinom ne opereš ničesar.

Kako najbolje posušiš dežnik. Nekateri pravijo, da je najbolje, ako se dežnik razpne. Toda najbo-lje je, ako se napol zapre in naro-be postavi, da odteče voda pri ko-nicah.

Tistemu, ki se pote noge pripo-ročamo, da si vsak dan opere noge v čisti mrzli vodi in nato mokre noge ovije v toplo volneno cunjko, da se temeljito pregrejejo. Po red-nem umivanju vam čez mesec dni preneha potenje.

Beda.

Sodnik: Zakaj ste kradli?
Obtoženec: Beda je potrkala na moja vrata.

Sodnik: Ja, zakaj ste ji pa odprli vrata.

Šporčnik v bolnišnici.

— Gospod doktor prosim, koliko pa imam sedaj temperature?

— Devetintrideset in osem!

— Tako! Koliko je pa svetovni rekord?

KAJ LAHKO STORIM ZA «NOVO PRAVDO»?

1. Postanem naročnik «NOVA PRAVDA».
  2. Plačujem redno naročnino.
  3. Prispevam v tiskovni sklad.
  4. Zbiram inserate.
  5. Pošiljam dopise in članke.
  6. Pridobivam nove naročnike.
  7. Prodajam list v kolportazi.
  8. Sprejem poverjeništvu v svo-jem kraju.
  9. Sporočim uredništvu svoje na-svete in kritiko zaradi izbolj-šanja vsebine lista.
  10. Nadaljnje naloge pa obstoje v tem, da pridobivam druge, da vršijo vse navedene naloge.
- Prepričani smo, da bo list zelo, zelo napredoval, če bo vsak opravil vsaj nekatere izmed teh nalog.

Na delo za «NOVO PRAVDO».